Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

MUISTIO 20.10.2022
lsn Katri Aho
nv Suvi Ruuska

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE TIETTYJÄ PINTA-ALA- JA ELÄINPERUSTEISIA TUKIA KOSKEVIKSI LAEIKSI (HE 165/2022 VP)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on saanut kirjalliset lausunnot otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Ruokavirastolta, Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Pihtiputaan kunnalta, Sotkamon kunnalta, Vehmaan maaseutuhallinnolta (Suomen Kuntaliiton puolesta), Luonnonvarakeskukselta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Pro Agria Keskusten Liitto ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:ltä, Luomuliitto ry:ltä, SEY Suomen Eläinsuojelulta, Suomen luonnonsuojeluliitolta ja Suomen vesipuhveliyhdistys ry:ltä.

Maa- ja metsätalousministeriö lausuu edellä mainituissa lausunnoissa esitettyjen huomautusten osalta kunnioittaen seuraavaa.

1. Yleistä

Yleisesti ottaen lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti hallituksen esitykseen ja siihen sisältyviin lakiehdotuksiin (laki Euroopan unionin suorista viljelijätuista, jäljempänä *suorien viljelijätukien laki*, laki eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista, laki tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta, jäljempänä *toimeenpanolaki*, ja laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta, jäljempänä *kansallisten tukien laki*).

Kaikki edellä mainitut, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset liittyvät Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen ja Euroopan unionin rahoituskautta 2023—2027 koskevaan uuteen Euroopan unionin lainsäädäntöön. Lakien sisällön pohjana ja säännösten reunaehtoina on Euroopan unionin lainsäädännön lisäksi Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelma vuosille 2023–2027, jäljempänä *strategiasuunnitelma*, sisältö ja komission 31.8.2022 tekemä päätös strategiasuunnitelman hyväksymisestä (tehdyt linjaukset ja kirjaukset), joista ei voi poiketa.

Useissa eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle annetuissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota sellaisiin seikkoihin, joista on tehty linjaukset ja päätökset jo strategiasuunnitelman valmistelun ja suunnitelman hyväksymisen yhteydessä. Lisäksi useissa lausunnoissa esitetyt huomiot liittyvät valtioneuvoston asetustasoiseen sään-

telyyn eivätkä siten ehdotettujen lakien sisältöön. Valtioneuvoston asetukset ovat valmistelussa ja osassa lausuntokierros on parhaillaan käynnissä.

Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota ensinnäkin asetuksenantovaltuuksiin ja katsoi suorien viljelijätukien lain 5, 15 ja 16 §:n osalta olevan joiltain osin epäselvää, miten perussäännös ja asetuksenantovaltuus vastaavat toisiaan. Lisäksi oikeusministeriö ei pitänyt ehdotettua toimeenpanolain päätöksen tiedoksiantamista koskevaa pykälää (51 §) asianmukaisena siltä osin kuin päätös koskee takaisinperintäpäätöstä.

Valtiovarainministeriö käsitteli lausunnossaan laajasti erityisesti esitysehdotuksen taloudellisia vaikutuksia eri näkökulmista. Lausunnossaan valtiovarainministeriö esitti lisäksi harkittavaksi olisiko esityksen soveltamisalalla mahdollisesti tarvetta ja edellytyksiä ottaa käyttöön elin-keinotoiminnan harjoittamista ja -rekisteröintejä koskevan lainsäädännön kaltaista harmaan talouden torjuntaa tukevaa sääntelyä. Valtiovarainministeriö totesi lisäksi lausunnossaan, ettei säädösehdotuksiin sisälly rikosoikeudellisia seuraamuksia koskevia säännöksiä, jotka olisivat sovellettavissa tukiin liittyvissä petoksissa, ja piti tärkeänä, että jatkovalmistelun yhteydessä selvitetään mahdollisuudet sisällyttää tätä koskevat säännökset esityksiin.

Ympäristöministeriön lausunnossa käsitellään esitysehdotuksen vaikutusarviointeja ja vaikutuksia; erityisesti ilmasto- ja ympäristövaikutuksia ja luonnonmonimuotoisuusvaikutuksia. Ympäristöministeriö tuo lausunnossaan esiin myös muun muassa, että hakemukselle ja päätöksen lisätietoihin tulee tallentaa riittävät tiedot ympäristötavoitteiden seurantaa varten. Lisäksi ympäristöministeriö tuo lausunnossaan esiin neuvontapalveluiden osalta erityisesti digitaalisen ravinnevälineen käytön sekä valtioneuvoston asetustasoiseen sääntelyyn liittyvät ehdotukset neuvojien hyväksymiskriteereiden tarkemman määrittelemisen tarpeen sekä kaksitasouomien ja uomien luonnonmukaisen kunnostamisen määrittelyn selkeyttämistarpeen.

Ruokavirasto esitti lausunnossaan, että toimeenpanolain 31 §:ään ehdotetusta tukea koskevan hakemuksen [sallituista] myöhästymispäivistä tulisi luopua kokonaan ja poistaa [sallitut] myöhästymispäivät toimeenpanolakiesityksestä.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toi esiin aktiiviviljelijän ja pysyvän nurmen määritelmät ja niiden tarkentamistarpeen sekä katsoi, että eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettavan lain 12 §:ään ehdotettu 15 työpäivän ilmoitusaika ei pitäisi koskea sitoumuksen tai ympäristösopimuksen siirtämistä. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus katsoi lisäksi lausunnossaan, että tukea koskevien hakemusten myöhästymispäivistä tulisi luopua kokonaan.

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kiinnitti lausunnoissaan huomiota erityisesti resursseihin ja sähköiseen asiointiin. Lausunnossa korostetaan, että uudistuksen yhteydessä osa EU-tason sääntelystä on siirtymässä kansalliseen päätäntävaltaan ja tällöin on tärkeää, että kansallisesti pyritään mahdollisimman asiakaslähtöiseen ja joustavaan toimintaan, Lausunnon mukaan tuenhakijan kannalta yksi merkittävä positiivinen muutos on se, että hakemuksen muutosmahdollisuudet lisääntyvät huomattavasti. Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus piti lausunnossaan sähköistä hakua ja täydentämismahdollisuutta hyvänä lähtökohtana, mutta lausunnon mukaan enemmän kysymyksiä herättää monitoroinnin laatu ja sähköinen vuoropuhelu ensimmäisinä vuosina – myös selvityspyyntöjen määrää on vaikea arvioida. Lausunnossa todettaan, että tukea ei myönnettäisi, jos hakemus myöhästyy eli seitsemän kalenteri-

päivää, mitä aikaa Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunnossa pidetään kuitenkin riittävänä estämään asiakkaille aiheutuvia kohtuuttomia menetyksiä esimerkiksi hakijoiden tietoliikenneongelmien johdosta. Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus nosti lausunnossaan esiin tukien ennakoiden maksamismahdollisuudet ennen marraskuun loppua ja asiaan liittyviä tulkintakysymyksiä. Lopuksi Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunnossa korostetaan sitä, että tässä vaiheessa on tärkeää varata riittävät resurssit ensi vuoden (2023) toimintaan valvonnan lisäksi myös sekä ympäristösopimusten että monitoroinnin toimeenpanoa varten, jotta varmistetaan monitoroinnin täytäntöönpano ja samalla myös tukien maksaminen viljelijöille mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kiinnitti lausunnossaan huomiota elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen resurssitarpeeseen erityisesti pinta-alamonitorointiin ja ympäristökorvauksiin liittyen. Lausunnossa pidettiin myönteisenä seikkana tukioikeuksista luopumista. Lisäksi lausunnossa tuotiin esiin, mitä asetustasoisessa sääntelyssä tulisi ottaa huomioon maataloustoiminnan ja tukikelpoisen alan osalta.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunnossa esityksessä pidettiin myönteisenä esitettyjä hakemuksen laajennettuja muutosmahdollisuuksia, tukioikeuksista luopumista, yksinomaan sähköisen tukihaun käyttöönottoa ja uusien tekniikoiden hyödyntämisen mahdollistamista. Lausunnon mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen näkökulmasta esityksissä on myös epäselviksi tai haastaviksi tulkittavia kohtia, kuten pinta-alamonitorointiin liittyvän työnjaon osittaiseen epäselvyyteen hallinnonalan ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille uudeksi tehtäväksi ehdotettuja ympäristösopimuksiin ja kosteikkoinvestointeihin liittyviä hallinnollisia tarkastuskäyntejä. Lausuntoon sisältyy yksityiskohtaisia huomioita useisiin pykäliin, joista osa liittyy jatkossa annettaviin valtioneuvoston asetuksiin. Lausunnossa nostetaan esiin erityisesti sitoumuksiin ja sopimuksiin liittyviä seikkoja sekä todetaan, että olisi hyvä, jos ympäristösopimuksesta irtaantumisen edellytyksiä ilman takaisinperintää voitaisiin laajentaa. Hakemusten myöhästymisen osalta lausunnossa todetaan, että hakemuksen myöhästymispäivien enimmäismäärää (7 vrk) esitetään lyhennettäväksi nykyisestä (25 vrk.) ja koska hallinnon aikataulut tulevat kiristymään, niin muutos pieneltä osin turvaa sen toimintaedellytyksiä tukien maksatusaikataulujen toteutumiseksi. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunnon mukaan takaisinperintäpäätökset tulisi antaa tiedoksi todisteellisesti.

Pihtiputaan kunnan lausunnossa otettiin kantaa aktiiviviljelijän määritelmään sekä tuotiin esiin peltojen rajakorjausten tukikelpoisuudesta perustulotukeen ja niiden ehdoista sekä korvauskelpoisuuden vaihtoon liittyviä seikkoja. Pihtiputaan kunnan lausunnossa katsottiin lisäksi, että hakemuksen myöhästymispäivien pudotus seitsemään päivään on heikennys ja että nykyinen käytäntö 25 päivää on hyvä.

Sotkamon kunnan lausunnossa todettiin suorien viljelijätukien lain osalta, että laissa olevat termit maataloustuotteiden tuottaminen ja tavanomainen tuotantotapa tulisi määritellä selkeästi ja määritelmien tulisi olla yhtenäisiä. Lausunnon mukaan säädöksiin olisi hyvä tuoda yksiselitteisiä vaatimuksia, kuten tuotteiden tai eläinten myyntitulon syntyminen odotetussa määrin tuotantotapa huomioiden määrätyn ajan kuluessa. Edelleen Sotkamon kunnan lausunnossa otettiin kantaa eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettavan lain ympäristökorvausta koskevaan sääntelyyn. Lausunnon mukaan säännöksissä tulisi kiinnittää voimassa olevia säännöksiä enemmän

huomiota alan tuottokykyyn ja sopivaan laidunnuspaineeseen sekä että eläinten hyvinvointia tulee parantaa joustavoittamalla ja tarkentamalla korvauksen ehtoja.

Vehmaan maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen (Suomen Kuntaliiton puolesta) lausunnossa pidettiin tukioikeuksista luopumista hyvänä hallinnon järkeistämisenä. Vehmaan maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alue kritisoi lausunnossaan ehdotusta luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotuksen poistamista ja piti ehdotusta huonona. Lausunnossa katsottiin edelleen, että sähköiseen tukihakuun siirtyminen ei juurikaan vähennä kuntien tehtävämäärää. Vehmaan maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen lausunnon mukaan riistavahinkojen torjuntaan tarvittaisiin uusia keinoja ja neuvontajärjestelmästä puuttuu rakennuksiin liittyvä korjausrakentamisen neuvonta sekä maatilan tuotantorakentamiseen liittyvä neuvonta.

Luonnonvarakeskuksen asiantuntilausunnossa tarkasteltiin CAP-uudistuksen ja hallituksen esityksen pääasiallisia taloudellisia ja tuotannollisia vaikutuksia maataloudessa sekä esitettyjen ympäristö- ja ilmastotoimenpiteiden vaikuttavuutta. Luonnonvarakeskuksen lausunnon yhteenvedon mukaan EU:n yhteinen maatalouspolitiikka ja siihen rahoituskaudeksi 2021–2027 tehtävät uudistukset vaikuttavat merkittävästi Suomen maa- ja elintarviketalouden toimintaedellytyksiin. Koska EU:n maksamien tukien tasossa eikä myöskään tukien saamisen ehdoissa tapahdu käsillä olevan esityksen mukaan erityisen suuria muutoksia, Luonnonvarakeskus arvioi lausunnossaan maataloustuotannon tason säilyvän Suomessa tulevina vuosina kutakuinkin samalla tasolla kuin tällä hetkellä. Maatilojen tulokehitys riippuu tukikehitystä enemmän maataloustuotteiden ja tuotantopanosten hintakehityksestä. Nykyisestä tasosta kiristyvät ehdollisuusvaatimukset tukien saamiseksi vaativat maatiloilta tosin enemmän tekemistä ympäristötoimissa. Samalla ne edesauttavat korkeampien ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamista, joskin ilmastotavoitteiden osalta vain vähäisessä määrin.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry nosti esiin ensinnäkin monitorointitarkastuksiin liittyviä seikkoja. Lausunnon mukaan monitorointitarkastuksiin siirtyminen ei saa vaarantaa maataloustukien maksatusaikatauluja ja että maataloustuottajien tehokkaat oikeusturvakeinot ja laajat tietojensaantioikeuden monitorointitarkastuksissa syntyneistä tiedoista ovat tärkeitä. Lisäksi lausunnossa katsottiin, että monitorointitarkastuksista saatava data ja siitä jalostettava tieto on katsottava liikesalaisuudeksi. Seuraamusten osalta lausunnossa pidettiin ehdotettua säännöstä valvonnan estämisen vaikutuksesta tuen maksamatta jättämiseen varsin ankarana sekä sellaisena, joka voi johtaa suhteettoman suuriin seuraamuksiin. Lausunnossa todettiin, että lakia tulisi tarkentaa siten, että seuraamuksen määrääminen edellyttää valvonnan kohteelta tahallista valvonnan estämistä. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry katsoi lausunnossaan edelleen, että tuotantosidonnaisten tulotukien kohdalla olisi jatkossa huomioitava myös vesipuhvelien pitäminen tuotantotarkoituksessa ja että Suomessa on lainsäädännössä mahdollistettava edellytykset vesipuhvelien laajamittaisemmalle pitämiselle tuotantotarkoituksessa.

Pro Agria Keskusten Liitto ry:n lausunnon mukaan hallituksen esityksen HE 165/2022 kohdat ovat pääosin varsin yleisellä tasolla ja että se odottaa asetuksia mielenkiinnolla. ProAgria Keskusten liitto ry katsoi lausunnossaan, että eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettavan lain 11 §:ään ehdotettua kolmen kuukauden määräaikaa korvauksen hakemiseen on erikoistilanteissa liian lyhyt aika. Yrityspuolella voi olla pitkäkestoisia Neuvo-palveluita, joita annetaan useassa erässä. Lisäksi haasteena ovat loma-ajat, jolloin voi hakemus jäädä venymään. ProAgria keskusten Liitto ry;n

lausunnon mukaan molempiin tapauksiin ratkaisuna olisi Neuvo-palvelun varauksen ja palvelun toteuttamisen välisen maksimiajan pidentämisen kolmesta kuukaudesta neljään kuukauteen.

Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf toi lausunnoissaan esiin ensinnäkin toiveen aktiiviviljelijän määritelmän tarkemmasta tarkastelusta valtioneuvostotasolla ja myyntitulojen merkityksestä aktiiviviljelijän määritelmässä. Nuorten viljelijöiden osalta lausunnossa todetaan, että maatalousyhtymissä nuoria viljelijöitä tulee kohdella samalla tavalla kuin nuoria viljelijöitä muissa yritysmuodoissa. Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf toi lausunnossaan esiin myös tuotantosidonnaisten tukien merkityksen ja tuotantokehityksen seurannan tärkeyden Ahvenanmaan maakunnassa ja ulkosaaristossa. Pinta-alamonitoroinnin osalta lausunnossa tuotiin esiin maanviljelijöiden oikeusturva ja tasapuolinen kohtelu. Kansallisten tukien lain nojalla myönnettävän tuotannosta irrotetun sika- ja siipikarjatalouden tuen osalta lausunnossa pidettiin hyvänä ehdotusta force majeur –säännöksen sisällyttämistä lakiin ja katsottiin, että tuen myöntämisen perusteena olevat viitemäärät pitäisi päivittää.

Luomuliitto ry:n lausunnon mukaan sillä ei ole varsinaisesti lausuttavaa lakiluonnoksiin, koska luomutilallisten näkökulmasta oleelliset yksityiskohdat määritellään asetuksissa, jotka eivät ole vielä tulleen lausunnoille. Luomuliitto ry toivoi lisäksi lausunnossaan, että tukien valvontaan liittyvät uudistukset tuovat tilalliselle helpotusta eivätkä lisää byrokratiaa ja työtä tiloilla.

SEY Suomen Eläinsuojelu totesi lausunnossaan yleisenä kommenttina, että lain tulisi pyrkiä edistämään tavoitetta tuotannon suuntaamisesta korkean eläinten hyvinvoinnin tuotantoon nykyistä painokkaammin. Lisäksi lausunnon mukaan SEY Suomen Eläinsuojelun mielestä ei ole riittävää, että hyvinvointikorvausta voi saada sitoutumalla vain mihin tahansa yhteen eläinten hyvinvointia edistävään toimenpiteeseen, vaan eläinten hyvinvointikorvausta tulee keskittää tiloille, joilla hyvinvointia edistetään usein toimenpitein ja / tai valitaan sellainen yksittäinen toimenpide, joka sellaisenaan edistää eläinten hyvinvointia laaja-alaisesti.

Suomen luonnonsuojeluliitto toteaa lausunnossaan, että lakipaketti on enimmäkseen maatalouden CAP-ratkaisujen teknistä toimeenpanoa: se täsmentää ohjelman sisällön hallinnollisia kehyksiä ja jatkaa päälinjoiltaan päättyvän ohjelmakauden säännöksiä. Yksityiskohtaisina huomioina Suomen luonnonsuojeluliitto esitti harkittavaksi luonnonarvoiltaan arvokkaiden maatalousmaiden sisällyttämistä pysyvien nurmien ennallistamisvelvoitteeseen. Lisäksi lausunnossa ehdotettiin poikkeuksen sallimista luonnonhaittakorvauksen minimipinta-alasta saaristoalueilla saariston perinnemaisemien vaalimisen takia.

Suomen vesipuhveliyhdistys ry esitti lausunnossaan vesipuhvelin lisäämistä nautapalkkiojärjestelmään. Lausunnon mukaan uudistuvassa asetuksessa kesy vesipuhveli (Bubalus bubalis) tulisi rinnastaa tuotantoeläimenä yhdeksi nautaeläinlajiksi muiden nautaeläinlajien (Bos taurus, Bison bison) rinnalle. Lisäksi lausunnossa todetaan, että tällä hetkellä eduskuntakäsittelyyn edenneessä eläinten hyvinvointilakiuudistuksessa vesipuhveli on tuotantoeläinlistalla lihantuotantoon hyväksyttynä lajina. Mikäli vesipuhveli hyväksytään maidontuotantoon myös Suomessa, se tulisi rinnastaa kansallisissa tuissa myös lypsylehmäksi käyttötarkoituksen mukaisesti.

2. Yksityiskohtaisia huomioita

1. Laki Euroopan unionin suorista viljelijätuista

5 § (Maataloustoiminta), 15 § (Emolehmä-, lypsylehmä-, sonni- ja teurashiehopalkkiot sekä ulkosaariston nautapalkkio) ja 16 § (Uuhi- ja kuttupalkkiot sekä teuraskaritsa- ja teuraskilipalkkio)

Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota asetuksenantovaltuuksiin ja katsoi suorien viljelijätukien lain 5, 15 ja 16 §:n osalta olevan joiltain osin epäselvää, miten perussäännös ja asetuksenantovaltuus vastaavat toisiaan. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa tältä osin seuraavaa.

Suorien viljelijätukien lakiin ehdotetun 5 §:n maatalousmaan määritelmän taustalla on Euroopan unionin lainsäädäntö eli ns. suunnitelma-asetuksen[1] määritelmät, jotka jo osaltaan rajaavat, mistä maatalousmaan ja maataloustoiminnan osalta voidaan kansallisesti säätää. Maatalousmaan määritelmä sisältää peltoalan, joka on viljeltävää alaa (viljelylohkot). Viljelylohkoista ja niiden tunnistamisesta säädetään myös Euroopan unionin lainsäädännössä (erityisesti ns. horisontaaliasetus[2] ja laadunarviointiasetus[3]), joka rajaa sitä, mitä edellä mainituista seikoista voidaan kansallisesti säätää.

Suorien viljelijätukien lakiin ehdotetut 15 ja 16 § koskevat tuotantosidonnaista tulotukea, josta säädetään edellä mainitussa suunnitelma-asetuksessa. Suunnitelma-asetuksen säännöksissä rajataan tuen soveltamisalan ja asetetaan tukikelpoisuusedellytyksiä eläimille. Suunnitelma-asetuksessa säädetään myös kyseisen tuen rahoituksesta. Euroopan unionin lainsäädännön nojalla on laadittu Suomen strategiasuunnitelma, joka sisältää lisäksi tuen myöntämisen tarkempia edellytyksiä. Suomessa olevat tukialueet juontavat juurensa Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimukseen ja saaristoalueet ovat osa tukialueiden määrittelyä. Eläinten merkintä- ja rekisteröintivaatimusten viitepäivämäärästä tulee puolestaan suoraan suunnitelma-asetuksen 34 artiklan 2 kohdasta ja palkkiolajien eriyttämisellä tarkoitetaan eriyttämistä tukialueen ja eläinlajin perusteella.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että perussäännökset ja asetuksenantovaltuudet vastaavat toisiaan. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa lisäksi, että ehdotetut asetuksenantovaltuudet vastaavat asiallisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä.

---

[1] Yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laatimien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/2115

[2] Yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta sekä asetuksen (EU) N:o 1306/2013 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/2116

[3] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/2116 täydentämisestä yhteisen maatalouspolitiikan yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän sekä ehdollisuuden hallinnollisten seuraamusten soveltamisen ja laskennan osalta annettu komission delegoitu asetus (EU) 2022 /1172

2. Laki eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista

7 § Eläinten hyvinvointikorvaus (1 momentti)

SEY Suomen Eläinsuojelun lausunnon mukaan sen mielestä ei ole riittävää, että hyvinvointikorvausta voi saada sitoutumalla vain mihin tahansa yhteen eläinten hyvinvointia edistävään toimenpiteeseen. Lausunnossa viitattu säännös on lain 7 §:n 1 momentti (Eläinten hyvinvointikorvausta voidaan myöntää viljelijälle, joka antaa sitoumuksen vähintään yhden eläinten hyvinvointia edistävän toimenpiteen toteuttamisesta) ja kyseinen säännös yksi eläinten hyvinvointikorvauksen myöntämisen edellytyksistä. Mainittu vaatimus sisältyy Suomen strategiasuunnitelmaan.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että eläinten hyvinvointikorvauksien suunnittelussa tärkeää oli löytää ja valmistella sellaiset toimenpiteet, jotka tutkimusten mukaan parantavat tuotantoeläinten hyvinvointia ja ovat todennettavia ja mitattavia. Maatilat ovat erilaisia ja strategiasuunnitelman valmistelun yhteydessä katsottiin, ettei voi määritellä pakolliseksi muita kuin hyvinvointisuunnitelmat. Hyvinvointisuunnitelma on muun sitoumuksen perustana ja sen avulla pyritään löytämään tuotantoeläinten hyvinvoinnin kehittämiskohteita. Viljelijät ovat nykyisinkin valinneet useita eläinten hyvinvoinnin parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä; valittujen toimenpiteiden määrä on jopa kasvanut vuosittain, kun uusia kehittämiskohteita on löydetty.

11 § Korvauksen maksamisen edellytykset (2 momentti)

ProAgria Keskusten liitto ry katsoi lausunnossaan, että eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettavan lain 11 §:n 2 momentin säännös kolmen kuukauden määräajasta korvauksen hakemiseen on erikoistilanteissa liian lyhyt aika ja esitti Neuvopalvelun varauksen ja palvelun toteuttamisen välisen maksimiajan pidentämisen kolmesta kuukaudesta neljään kuukauteen.

Ehdotetun 11 §:n 2 momentin mukaan: ” *Neuvojan on annettava neuvonnasta elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskukselle ennakkoilmoitus. Maatilojen neuvontapalveluista maksettavan korvauksen edellytyksenä on, että neuvonnan saaja on vahvistanut neuvontapalvelun toteutumisen, neuvontatapahtumasta ja annetun neuvonnan sisällöstä annetaan riittävä selvitys ja että korvausta haetaan kolmen kuukauden kuluessa edellä mainitusta ennakkoilmoituksesta*.”

Nykyisin voimassa olevan lainsäädännön (laki 1360/2014) mukaan korvausta pitää hakea kuuden kuukauden kuluessa ennakkoilmoituksen antamisesta lukien. Tällä rahoituskaudella neuvonnassa ollut kuuden kuukauden maksatushakemusaika on kuitenkin osoittautunut liian pitkäksi määrärahaseurannan kannalta. Erityisesti rahoituskausien vaihteessa uhkana on Euroopan unionin rahoituksen käyttämättä jääminen, koska ilmoitetuista sidonnoista osaksi vapautuvia määrärahoja ei saada otettua ajoissa käyttöön. Sama tilanne on ollut silloin, kun määrärahahakehykset olivat täyttymässä ennen kuin maaseutuohjelman muutoksessa saatiin lisättyä varoja neuvontaan. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan ehdotus määräajan lyhentämiselle on edellä mainittuun viitaten perusteltua sen vuoksi, että näin voidaan paremmin seurata maatilojen neuvontapalveluihin osoitettujen määrärahojen riittävyyttä ja varmistaa neuvontapalvelujen saaminen mahdollisimman monelle tilalle.

3. Laki tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta

21 § Pinta-alamonitorointi

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:n lausunnon mukaan maataloustuottajien tehokkaat oikeusturvakeinot ja laajat tietojensaantioikeuden monitorointitarkastuksissa syntyneistä tiedoista ovat tärkeitä. Lisäksi Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:n lausunnossa katsottiin, että monitorointitarkastuksista saatava data ja siitä jalostettava tieto on katsottava liikesalaisuudeksi.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa ensinnäkin, että monitorointiin liittyvät satelliittikuvat ovat joka tapauksessa avoimesti saatavilla esimerkiksi SentinelHubista (sentinelhub.com) esimerkiksi lohkon koordinaattien perusteella. Maa- ja metsätalousministeriö ei tarkalleen tiedä, mitä lausunnossa tarkoitetaan monitorointitarkastuksista saatavana datana. Pinta-alamonitoroinnilla tuotetaan tukihakemuksilla oleville lohkoille kunnossa tai puutteita -tyyppisen tuloksen (vihreä tai punainen lohko) ja tulokset näkyvät vain tuenhakijalle ja hallinnolle. Jos lohko on pinta-alamonitoroinnin tuloksen perusteella virheellinen, tuenhakija voi halutessaan selvittää tilannetta ottamalla paikkatietoperusteisen valokuvan, mikä tallentuu Ruokaviraston tietojärjestelmään (ruokahallinnon tietovarantoon). Paikkatietoperusteinen valokuva osoittaa lohkolla tehtyä toimenpidettä kuten esimerkiksi niitto tai kasvia.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa lisäksi, että pinta-alamonitorointijärjestelmällä seurataan sitä, vastaako hakemuksella ilmoitetuilla aloilla harjoitettava maataloustoiminta ja maatalouskäytännöt sitä, mitä tukihakemuksella on ilmoitettu. Pinta-alamonitoroinnista ei tule jotain aivan ”uutta” tietoa, mitä kerätään ja/tai yhdistellään. Pinta-alamonitorointi on siten ainoastaan sen seurantaa, pitääkö jo hakemuksella ilmoitettu tieto kunkin lohkon osalta paikkaansa vai ei (tilastollinen menetelmä analysoi satelliittidatan kuvasarjoista saatavan tiedon yhtäpitävyyttä tukihakemuksen sisältämän tiedon kanssa).

Ruokahallinnon tietovarannosta annetussa laissa (560/2021) säädetään eräiden paikkatietojen julkaisemisesta ja luovuttamisesta (10 §) ja julkisen ympäristötiedon luovuttamisesta (11 §). Mainitun lain 10 §:2 momentin mukaan: ” *Ruokavirasto voi sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 13 §:n 2 momentissa ja 16 §:n 3 momentissa säädetään, julkaista seuraavia ruokahallinnon tietovarantoon sisältyviä julkisia paikkatietoja yleisessä tietoverkossa aineiston katselua tai lataamista varten: 1) peltolohkoja koskevat tiedot; 2) tukihakemuksissa ilmoitettavat ja hakemuksen käsittelyssä syntyvät kasvulohkoja koskevat tiedot; 3) lohkoja koskevat rekisteröintitunnukset.*” Pykälän 3 momentin mukaan julkaistaviin tietoihin ei saa sisältyä eikä hakuperusteena käyttää maatilan rekisteröintitunnuksia eikä henkilön nimiä, osoitteita, muita yhteystietoja tai sellaisia muita tietoja, joista luonnollinen henkilö voidaan suoraan tunnistaa. Lain 11 §:ssä säädetään niistä julkisista ympäristötiedoista, joita Ruokavirasto saa pyynnöstä luovuttaa ilman että pyyntöä tarvitsee perusteella.

Liikesalaisuuslain (595/2008) mukaan liikesalaisuudella tarkoitetaan tietoa, joka a) ei ole kokonaisuutena tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä tällaisia tietoja käsitteleville henkilöille yleisesti tunnettua tai helposti selville saatavissa, b) jolla a alakohdassa tarkoitetun ominaisuuden vuoksi on taloudellista arvoa elinkeinotoiminnassa ja c) jonka laillinen haltia on ryhtynyt kohtuullisiin toimenpiteisiin sen suojaamiseksi. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n

1 momentin 20 kohdan mukaan yksityisestä liikesalaisuudesta tietoja sisältävät asiakirjat ovat salassa pidettäviä, eivätkä edellä mainitut julkisen paikkatiedon ja ympäristötiedon avoimuuteen liittyvät säännökset siten koske tällaisia asiakirjoja. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan pinta-alamonitoroinnista saatava tieto ei kuitenkaan täytä liikesalaisuuden määritelmää eikä tietoa sen vuoksi voida katsoa liikesalaisuudeksi.

31 § Myöhästymisseuraamukset

Ruokavirasto esitti lausunnossaan, että toimeenpanolain 31 §:ään ehdotetusta tukea koskevan hakemuksen [sallituista] myöhästymispäivistä tulisi luopua kokonaan ja poistaa [sallitut] myöhästymispäivät toimeenpanolakiesityksestä. *Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus* katsoi lausunnossaan, että tukea koskevien hakemusten myöhästymispäivistä tulisi luopua kokonaan.

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunnossa todettaan, että tukea ei myönnettäisi, jos hakemus myöhästyy yli seitsemän kalenteripäivää, mitä aikaa Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunnossa pidetään kuitenkin riittävänä estämään asiakkaille aiheutuvia kohtuuttomia menetyksiä esimerkiksi hakijoiden tietoliikenneongelmien johdosta. *Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* lausunnossa todetaan hakemusten myöhästymisen osalta, että hakemuksen myöhästymispäivien enimmäismäärää (7 vrk) esitetään lyhennettäväksi nykyisestä (25 vrk.) ja koska hallinnon aikataulut tulevat kiristymään, niin muutos pieneltä osin turvaa sen toimintaedellytyksiä tukien maksatusaikataulujen toteutumiseksi.

Pihtiputaan kunnan lausunnossa katsottiin, että hakemuksen myöhästymispäivien pudotus seitsemään päivään on heikennys ja että nykyinen käytäntö 25 päivää on hyvä.

Maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle aiemmin nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen valiokuntakäsittelyn yhteydessä 7.10.2022 päivätyn muistion, joka sisälsi selvitystä rahoituksen muutoksista nykyisen ja tulevan rahoituskauden välillä eri tukijärjestelmissä, tukien ennakkomaksuista tulevalla rahoituskaudella sekä tukea koskevien hakemusten myöhästymiseen liittyen. Maa- ja metsätalousministeriö viittaa edellä mainittuun muistioon hakemusten myöhästymisen osalta ja täydentää edellä mainitussa muistiossa esiin tuotua seuraavasti.

Toimeenpanolakiin ehdotetun 31 §:n 1 momentin mukaan tukea ei myönnetä, jos tukea koskeva hakemus myöhästyy yli seitsemän kalenteripäivää ja vastaava ehdotus sisältyy kansallisten tukien lain 17 §:ään (Myöhästymisseuraamukset). Tukea koskeva hakemus tarkoittaa myös tukea koskevaa ilmoitusta toimeenpanolain 12 §:n säännöksen nojalla (mitä tässä laissa säädetään tukea koskevasta hakemuksesta, koskee myös tukea koskevaa ilmoitusta). On syytä todeta, että ehdotettuun toimeenpanolain 31 §:n säännökseen ei hakemuksen myöhästyessä yli seitsemän kalenteripäivää sisälly mitään ehdotusta force majeur –tilanteen ottamisesta huomioon. Eli jos hakemus / ilmoitus myöhästyisi sähköisessä järjestelmässä vaikkapa minuutin, hakemus hylättäisiin eikä tukea myönnettäisi lainkaan – vaikka kyse olisi esimerkiksi sellaisista tietoliikenneongelmista, joita tuenhakija ei voi ennakoida. Luonnollisesti on selvää, ettei myöhästymisen vuoksi hylättyä hakemusta voida myöskään muuttaa, vaikka hakemus-

ten muutosmahdollisuuksia on huomattavasti laajennettu nykyisin voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna.

Hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä on punnittu toisaalta tuenhakijan oikeusturvaan liittyviä seikkoja ja toisaalta tukijärjestelmien toimeenpanoon liittyviä seikkoja ja tuossa harkinnassa päädytty esittämään ns. sallittujen myöhästymispäivien lukumääräksi seitsemän kalenteripäivää. Tukihakemuksen myöhästyessä tukea tosin alennettaisiin kuten nykyisinkin. Yksittäisen tuenhakijan osalta tukihakemuksen myöhästyminen ja tukihakemuksen hylkääminen myöhästymisen johdosta voi johtaa huomattaviin tukimenetyksiin. Myöhästyneiden tukea koskevien hakemusten / ilmoitusten lukumäärän osalta maa- ja metsätalousministeriö viittaa 7.10.2022 päivättyyn muistioon.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa lisäksi, että tukea koskeviin hakemuksiin sovelletaan luonnollisesti ehdotetun toimeenpanolain 12 §:n (Tuen hakeminen) säännöstä riippumatta siitä, jätetäänkö tukihakemus hakuajan loppuun mennessä tai sallittujen myöhästymispäivien puitteissa. Tukea haetaan siis 12 §:n 1 momentin mukaisesti pääsääntöisesti aina sähköisessä järjestelmässä – myös silloin kun hakemus jätetään sallittujen myöhästymispäivien kuluessa. Poikkeuksena on luonnollisesti toimeenpanolain 12 §:n 3 momentissa tarkoitettu erityistilanne, jossa tukea on alun perin haettu muutoin kuin sähköisessä järjestelmässä, jolloin hakemukset jätetään alkuperäisen tukihakujärjestelmän mukaisesti esimerkiksi paperilla.

Hallituksen esityksessä esitettyyn, maa- ja metsätalousministeriön eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle 7.10.2022 päivättyyn muistioon ja edellä sanotun perusteella maa- ja metsätalousministeriö pitää hallituksen esityksessä ehdotettua sääntelyä siitä, jos tukea koskeva hakemus ilmoitus mukaan lukien myöhästyy yli seitsemän kalenteripäivää tukea ei lainkaan myönnetä, perusteltuna ja katsoo, ettei kyseistä säännöstä tulisi eduskuntakäsittelyn kuluessa muuttaa.

32 § Tuen yleiset alentamisperusteet

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:n lausunnossa pidettiin ehdotettua säännöstä valvonnan estämisen vaikutuksesta tuen maksamatta jättämiseen varsin ankarana sekä sellaisena, joka voi johtaa suhteettoman suuriin seuraamuksiin. Lausunnossa todettiin, että lakia tulisi tarkentaa siten, että seuraamuksen määrääminen edellyttää valvonnan kohteelta tahallista valvonnan estämistä.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa ensinnäkin, että ehdotettu säännös valvonnan estämisen osalta vastaa nykyistä lainsäädäntöä ja käytäntöä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1306/2013 59 artiklan 7 kohta: *Tukihakemus tai maksupyyntö on hylättävä, jos tuensaaja tai hänen edustajansa estää suorittamasta paikalla tehtävän tarkastuksen, lukuun ottamatta ylivoimaisia esteitä tai poikkeuksellisia olosuhteita*). Kansallisten tukien osalta sovelletaan voimassa olevan toimeenpanolain (192/2013) 31 §:n 1 momentin 4 kohtaa (tuki perittävä takaisin, jos tuensaaja estää tarkastuksen toteuttamisen).

Maa- ja metsätalousministeriön tietojen mukaan nykyisin valvonnan estämistä on sovellettu ainoastaan silloin, kun tuenhakija on estänyt tarkoituksellisesti valvonnan suo-

rittamisen. Ruokaviraston vuotta 2022 koskevan valvontaohjeen[4] mukaan valvonnan estämisen vaikutukset kerrotaan ja kuullaan tuenhakijaa siitä, onko tuenhakija aivan varma halustaan estää tarkastuksen / valvonnan suorittamisen. Jos tuenhakija tehdyistä kuulemisesta ym. huolimatta estää tarkastuksen / valvonnan suorittamisen, kyseessä voidaan jo nykyisinkin katsoa olevan kyse tarkoituksellisesta tarkastuksen / valvonnan estämisestä eivätkä estämisen vaikutukset voi tuollaisessa tilanteessa myöskään tulla tuenhakijalle yllätyksenä. Edelleen maa- ja metsätalousministeriön tietojen mukaan esimerkiksi tilakäynnin estäminen ei ole kuitenkaan aiheuttanut erillisiä seuraamuksia, jos paikan päällä tehtävät valvonta on kuitenkin voitu suorittaa myöhemmin.

Euroopan unionin lainsäädännön mukaisesti jäsenvaltion on tehtävä järjestelmällisiä tarkastuksia ja haettu tuki voidaan hyväksyä maksettavaksi vasta sitten, kun riittävät tarkastuksen on voitu suorittaa sen varmistamiseksi, että hakemus on Euroopan unionin säännösten mukainen. Lisäksi kaikki tukihakemuksessa ilmoitetut tiedot on voitava tarkastaa Euroopan unionin lainsäädännön säännöksistä johtuen muun muassa siksi, että tuotos- ja tulosindikaattoreiden tiedot pitää pystyä varmentamaan.

Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan ehdotettu, voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaava sääntely on edelleen perusteltu ottaen myös huomioon jäsenvaltion velvoitteet Euroopan unionin taloudellisten etujen suojaamisesta.

51 § Päätöksen tiedoksianto

Oikeusministeriö ei pitänyt lausunnossaan ehdotettua toimeenpanolain päätöksen tiedoksiantamista koskevaa pykälää (51 §) asianmukaisena siltä osin kuin päätös koskee takaisinperintäpäätöstä ja katsoi, että takaisinperintäpäätöksen tiedoksiannossa pitäisi noudattaa todisteellista tiedoksiantoa.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että voimassa olevan maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) 51 §:n (*Päätöksen maksullisuus ja tiedoksianto*) 2 momentin mukaan kunnan tekemä päätös voidaan antaa tiedoksi siten kuin hallintolain 59 §:ssä säädetään eli tavallisena tiedoksiantona ja mainittu säännös koskee myös tuen takaisinperintää koskevaa päätöstä. Takaisinperinnän osalta on syytä todeta, että toimeenpanolain 44 §:n 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös voimassa olevan lain 192/2013 säännöstä vastaavasti siitä, että takaisinperittävä määrä korkoineen voidaan periä siten, että se vähennetään samalle tuensaajalle maksettavasta

[4] Peltovalvontaohje 2022, 1308/03.00.00.01/2022 (https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/tuet-ja-rahoitus/valvonta/peltovalvontaohje_2022.pdf)
Luku 1.7. *Valvonnan estäminen*: ” Jos viljelijä tarkastuksesta ilmoitettaessa estää tarkastuksen tekemisen, on hänelle selvitettävä, että tällöin viljelijän tuki-, sitoumus-sekä sopimushakemukset hylätään. Viljelijälle lähetetään kirjallinen ilmoitus (kuuleminen) tarkastuksen estämisestä ja siitä aiheutuvista seuraamuksista. Pohja löytyy Pikantista. Viljelijälle on varattava kohtuullinen määräaika antaa asiassa selvitys ja ilmoitettava, ettei määräajan noudattamatta jättäminen estä asian ratkaisemista. Viljelijä voi antaa selvityksessä suostumuksensa valvontaan ilmoitusajan puitteissa. Tarkastajiksi pitää tällöin määrätä kaksi kokenutta tarkastajaa. Mikäli tilalla epäillään eläinsuojelu- tai ympäristörikkomusta, valvontakäynti on syytä tehdä viivytyksettä. Tarvittaessa voidaan käyttää virka-apua, katso kpl 3.1. Tilakäynnin estäminen ei aiheuta erillisiä seuraamuksia, jos valvonta voidaan kuitenkin suorittaa myöhemmässä vaiheessa. Seuraamuksia määrättäessä tulee arvioida tavallista tarkemmin mahdollinen virheen tahallisuus ja ilmoittamisen jälkeen mahdollisesti korjatut puutteet.

muusta toimeenpanolaissa tarkoitetusta tuesta tai korvauksesta. Eli jos takaisinperintä kohdistuisi esimerkiksi perustulotukeen, takaisinperittävä määrä voitaisiin vähentää myöhemmin tuenhakijalle maksettavasta ympäristökorvauksen määrästä. On myös syytä todeta, että vaikka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Ahvenanmaan valtionvirasto vastaavat muun muassa paikan päällä tehtävästä valvonnasta, valvonnassa havaituista virheistä johtuvan takaisinperintäpäätöksen tekee tuen myöntävä viranomainen eli valtaosassa tukijärjestelmiä kunta (vuonna 2021 tuenhakijoita oli noin 46 800, joista suurin osa haki enempää kuin yhtä viljelijätukea).

Päätöksen tavallinen tiedoksianto on ollut käytössä 1.7.2014 lukien, kun voimassa olevaa maatalouden tukien toimeenpanosta annettua lakia on muutettu lailla 501/2014 ja muutoksen tarkemmat perustelut ilmenevät hallituksen esityksestä HE 27/2014 vp, eikä tiedoksiannon osalta ole ilmennyt ongelmia esimerkiksi oikeusturvanäkökulmasta katsottuna. Oikeusministeriö piti hyväksyttävänä nykyistä sääntelyä eli tavallista tiedoksiantoa kunnan tekemiin päätöksiin (takaisinperintäpäätökset mukaan luettuna) hallituksen esitykseen HE 27/2014 vp antamassaan lausunnossa. Toimeenpanolakiin ehdotetun 12 §:n mukaan tukea koskeva hakemus tehtäisiin sähköisesti verkkopalvelussa, joka on osa ruokahallinnon tietovarannosta annetussa laissa tarkoitettua ruokahallinnon tietovarantoa tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Tälläkin hetkellä, vaikka sähköinen tukihaku on vapaaehtoista, yli 95 prosenttia viljelijä-tukia koskevista tukihakemuksista tehdään sähköisesti. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 19 §:ssä tarkoitettu suostumus päätöksen sähköiseen tiedoksiantoon on mahdollista kysyä esimerkiksi tuen tai korvauksen hakemisen yhteydessä. Kun jatkossa tukihakemukset tehdään käytännössä ainoastaan sähköisesti, Ruokavirasto voisi nykykäytännöstä poiketen tukihakemuksessa kysyä tai pyytää tuenhakijalta suostumusta päätösten antamiseen tiedoksi sähköisesti vastaavassa sähköisessä verkkopalvelussa kuin missä tukihakemukset tehdään. Kun tukihakemukset tehdään sähköisesti ja sähköinen asiointi muutenkin lisääntyy tulevalla rahoituskaudella muun muassa pinta-alamonitoroinnista johtuen, voisi olet-taa, että hyvin suuri osa tuenhakijoista antaisi suostumuksensa myös päätöksen antamiseen sähköisesti, jos suostumusta kysyttäisiin esimerkiksi tukihaun yhteydessä.

Edellä sanottuun viitaten maa- ja metsätalousministeriö katsoo, ettei hallituksen esitystä tulisi eduskuntakäsittelyn kuluessa muuttaa oikeusministeriön antaman lausunnon johdosta.

3. Muita huomioita lausunnoissa esitettyihin seikkoihin

Useissa eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle annetuissa lausunnoissa nostettiin esiin seikkoja, joista tullaan säätämään valtioneuvoston asetustasolla. Näiden osalta voi yhteenvedonomaisesti todeta seuraavaa. Valtioneuvoston asetustasolla säädetään tarkemmin *ympäristöministeriön* lausunnossa esiin nostetuista kaksitasouomista sekä maatilojen neuvontapalveluista; *Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* lausunnossa mainituista aktiiviviljelijän määrittelemisestä ja pysyvästä nurmesta; *Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* lausunnossa esiin nostetuista maataloustoiminnasta ja tukikelpoisesta alasta; *Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* lausunnossa esiin nostetuista ympäristökorvauksen sitoumus- ja sopimusehdoista ja sitoumuksen ja sopimuksen muuttamisesta; *Pihtiputaan kunnan* lausunnossa esiin tuoduista peltojen rajakorjauk-

sista ja korvauskelpoisuuden vaihdosta; *Sotkamon kunnan* lausunnossa esiin tuoduista maataloustuotteiden tuottamisesta ja tavanomaisesta tuotantotavasta sekä laidunnuspaineesta; *Vehmaan maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen* lausunnossa mainituista riistapelloista ja maatilojen neuvontapalveluista sekä *Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:n* lausunnossa esiin nostetusta aktiiviviljelijän määritelmästä .

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry katsoi lausunnossaan, että tuotantosidonnaisten tulotukien kohdalla olisi jatkossa huomioitava myös vesipuhvelien pitäminen tuotantotarkoituksessa. *Suomen vesipuhvelit ry* esitti lausunnossaan vesipuhvelin lisäämistä nautapalkkiojärjestelmään ja totesi, että tällä hetkellä eduskuntakäsittelyyn edenneessä eläinten hyvinvointilakiuudistuksessa vesipuhveli on tuotantoeläinlistalla lihantuotantoon hyväksyttynä lajina.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa edellä mainittujen lausuntojen johdosta ensinnäkin, että lain tasolla ei säädetä siitä, mille nautaeläimille ja/tai nautaeläimen roduille eri tukia tai palkkioita voidaan myöntää, vaan asiasta säädetään valtioneuvoston asetustasolla. Tällä hetkellä lausunnolla on luonnos valtioneuvoston asetukseksi vuodelta 2023 maksettavasta tuotantosidonnaisesta tulotuesta (https://mmm.fi/lausunnolla). Lokakuussa 2022 Suomessa oli eläinrekisterissä 14 vesipuhvelia. Siltä osin kuin Suomen vesipuhvelit ry:n lausunnossa viitataan eläinten hyvinvointilakiuudistusta, asia käsiteltäneen kyseisen hallituksen esityksen (Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi; HE 186/2022 vp) yhteydessä, koska nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys ei ole riippuvainen hallituksen esityksestä HE 186/2022 vp.

Vehmaan maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen lausunnossa kritisoitiin sitä, että luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotus poistetaan tulevalla rahoituskaudella. Tältä osin maa- ja metsätalousministeriö toteaa ensinnäkin, että luonnonhaittakorvaus vuosiksi 2023-2027 perustuu laaja-alaiseen ja monipuoliseen valmistelutyöhön, ja sen rakenne jatkossa ilman kotieläintilojen korotusta on uudistuksen virallisten valmisteluryhmien yhteisen esityksen mukainen. Valtioneuvosto vahvisti luonnonhaittakorvauksen rakenteen strategiasuunnitelmaesityksessä joulukuussa 2021, ja Euroopan komissio hyväksyi Suomen strategiasuunnitelman elokuun lopussa 2022.

Kotieläinkorotuksen rahoitus on ollut viime vuosina hieman alle 50 miljoonaa euroa vuodessa eli alle kymmenen prosenttia luonnonhaittakorvauksen kokonaisrahoituksesta ja alle kolme prosenttia kaikista maatalouden eläin- ja pinta-alatuista. Korotus on ollut käytössä vuodesta 2005 alkaen, koska osa aiempia kansallisia eläintukia oli silloin pakko muuttaa pinta-alan kautta kotieläintiloille maksettavaksi. Uudistuksessa vuosille 2023-2027 aiempaa korotukseen käytettyä rahoitusta ohjataan takaisin tuotantosidonnaisiin eläintukiin ja muun muassa maatalouden investointeihin ja eläinten hyvinvointitoimenpiteisiin. Muutoksen lähtökohtana on vahvistaa nimenomaan aktiivista suomalaista ruuantuotantoa.

Suomen luonnonsuojeluliitto kritisoi lausunnossaan sitä, että saaristoalueilla luonnonhaittakorvauksen minimipinta-ala nostetaan kolmesta viiteen hehtaariin. Edellä sanotun mukaisesti luonnonhaittakorvaus tulevalle rahoituskaudelle perustuu laaja-alaiseen ja monipuoliseen valmistelutyöhön ja ratkaisu minimipinta-alasta on tehty strategiasuunnitelman valmistelun yhteydessä, sisältyy Suomen strategiasuunnitelmaesitykseen ja komission hyväksymään Suomen strategiasuunnitelmaan.

Valtiovarainministeriö esitti lausunnossaan harkittavaksi olisiko esityksen soveltamisalalla mahdollisesti tarvetta ja edellytyksiä ottaa käyttöön elinkeinotoiminnan harjoittamista ja -rekisteröintejä koskevan lainsäädännön kaltaista harmaan talouden torjuntaa tukevaa sääntelyä. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että asiaa on selvitetty hallituksen esityksen jatkovalmistelun yhteydessä. Pinta-ala- ja eläinperusteisten tukien myöntämisedellytyksenä ei Euroopan unionin lainsäädännössä ole kuitenkaan esimerkiksi vastaavanlaista toimijan luotettavuuden kriteeriä kuin esimerkiksi elintarvikelaissa. Lisäksi Suomessa otetaan käyttöön suunnitelma-asetuksen 14 artiklassa tarkoitetut sosiaalisen ehdollisuuden vaatimukset vasta vuoden 2025 alusta lukien, minkä vuoksi tässä vaiheessa ei katsottu olevan tarvetta eikä myöskään toimeenpanossa ole edellytyksiä ottaa käyttöön valtiovarainministeriön lausunnossa ehdotettua sääntelyä.

Valtiovarainministeriö totesi lisäksi lausunnossaan, ettei säädösehdotuksiin sisälly rikosoikeudellisia seuraamuksia koskevia säännöksiä, jotka olisivat sovellettavissa tukiin liittyvissä petoksissa, ja piti tärkeänä, että jatkovalmistelun yhteydessä selvitetään mahdollisuudet sisällyttää tätä koskevat säännökset esityksiin. Asiaa on jatkovalmistelun yhteydessä selvitetty ja tältä osin maa- ja metsätalousministeriö toteaa ensinnäkin, että rikoslain 29 luvun avustuspetoksia koskevat säännökset tulevat sovellettaviksi hallituksen esitykseen sisältyvien tukijärjestelmien osalta ja että tukiin liittyvistä petoksista on myös annettu tuomioita avustuspetoksista rikoslain 29 luvun säännösten nojalla. Erityislaeissa ei säädetä erillisistä rikosoikeudellisista seuraamuksista, jos rikoslain yleissäännökset pätevät kyseiseen lainsäädäntöön. Lisäksi maksajavirastolla on jo Euroopan unionin lainsäädännön vaatimuksista johtuen myös delegoituja maksajavirastotehtäviä hoitavia koskeva petostentorjuntasuunnitelma, joka toimii maksajaviraston suunnitelmana Euroopan unionin asetuksissa määrättyjen velvoitteiden täyttämiseksi tahattomien väärinkäytösten sekä tahallisten petosten tunnistamiseksi, ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja jatkotoimenpiteisiin saattamiseksi. Edellä mainittu suunnitelma kattaa kaiken maksajavirastotoiminnan ja sitä sovelletaan kaikkiin maksajaviraston hallinnoimiin rahastoihin. Maksajaviraston petostentorjunta-suunnitelmaa sovelletaan sekä viranomaisen sisäisten, että hallinnon asiakkaan mahdollisesti tekemien väärinkäytösten ja petosten torjuntaan. Petoksentorjuntasuunnitelma laaditaan myös tulevalle rahoituskaudelle. Edellä esitetyn perusteella jatkovalmistelun yhteydessä on katsottu, ettei erillisiä rikosoikeudellisia seuraamuksia koskevia säännöksiä ole tarvetta sisällyttää nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen sisältyviin lakiehdotuksiin.

4. Lopuksi

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousministeriö katsoo, ettei hallituksen esitykseen (HE 165/2022 vp) sisältyviä lakiehdotuksia tulisi eduskuntakäsittelyn aikana muuttaa.